جرتوفرتی ئەم دوایی یەی

جەلال تاڵەبانی

بۆ ڕێککەوتن لەگەڵ بەعسی یەکانی بەغدادا

تکایە بەپێی توانا کۆپی و بڵاوی بکەرەوە

ئەم نووسراوە ، کە لەلایەن یەکێ لە مامۆستاکانی بیری نەتەوەیی کورد ییەوە نووسراوە ، ئەمە بۆ یەکەمجارە کە بە چاپکراوی و بەشێوەیەکی بەرفراوان بکەوێتە بەردەستی جەماوەری دڵسۆزی کورد . پێشتر تەنێ لەنێو هاوبیرانی سەر بە بیری کوردایەتیدا بڵاوکراوەتەوە . لێرەدا پێویستە لەو راستییەش ئاگادار بین کە ئەم نامەیە پێوەندیی بە هیچ ڕێکخستنێکی سیاسیی کوردستانەوە نەبووە و نییە . هەر لەسەرەتاوە ئاراستەی هاوبیرانی بیری نەتەوەیی کوردی کراوە ، چ لە کوردستان وچ لە هەندەرانیشدا . سەبارەت بە دروشمی سەرنامەکە و بەکارهێنانی وشەی (هاوبیر) ، تەنها پێوەندیی بە تێکۆشان و مێژووی سیاسیی نووسەرەوە هەیە و هیچی دی .

ئێمەش وەکوو هەڵگرانی بیروباوەڕی کوردایەتی ، بەپێویستمان زانی کە دەستنووسی ئەم نامەیە چاپ و بڵاو بکەینەوە . بەتایبەتی لەکاتی ئەمڕۆدا کە سەرانی کۆڕ وکۆمەڵە سیاسییەکان لە باشووری کوردستاندا ، پاش ئەو هەموو ئەزموونە تاڵ و پڕ لە خەڵەتاندن و کارەساتانەی کە بزووتنەوەی رزگاریخوازی کوردستان لەگەڵ دەوڵەتە داگیرکەرەکانی کوردستاندا کەڵەکەی کردووە ، کەچی تازە بەتازە هەر هەمان (تاوان و نۆکەرایەتی) ی کە ساڵانێکی زۆرە بە دڵسۆزییەوە ئەنجام دەدرێ ، ئێستاش هەر هەموویان بۆ بەرژەوەندیی خۆیان و دوژمنانی کورد و داگیرکەرانی کوردستان ، چەندین بارەی دەکەنەوە .

ئێمە بەناوی تەواوی جەماوەری تێکۆشەر و دڵسۆزی کوردەوە ، بەناوی هەموو کەسوکاری شەهیدانی کوردستانەوە ، بەناوی گشت کوردێکی ماڵوێرانکراو و دەربەدەرکراوەوە ، بەناوی خۆمانی ئاوارە و دڵسووتاوەوە پڕ بە گەروومان هاوار دەکەین و دەڵێین :

— ئەی سەرۆك (مافیا) کانی نێو بزووتنەوەی کوردایەتی ، هەتا کەی دەستبەرداری بازرگانی نابن بە (خوێن و فرمێسك) ی جەماوەری رەشوڕووتی کوردەوە ؟ !!! .

— ئەی سیاسەتچییە مەکیاڤیلیستەکانی نێو شۆڕشی کوردستان ، هەتا کەی واز لە خوێنڕشتنی کۆمەڵانی هەژار و چەوساوەی کورد ناهێنن ؟ !!! .

— ئەی خۆفرۆشتووە ریسوابووەکانی نێو سیاسەتی جیهانی ، هەتا کەی دەست لە نۆکەرایەتی و جاشێتی دەوڵەتە داگیرکەرەکانی کوردستان هەڵناگرن ؟ !!! .

— ئەی بێویژدانە شەرمەزاریووەکانی نێو کۆمەڵگای کوردەواری ، هەتا کەی خەبات و تێکۆشانی جەماوەری تێکۆشەر و دڵسۆزی کورد ، تەرمی پیرۆزی پێشمەرگەی کورد دەکەنە سووتەمەنیی بەرژەوەندییە ناڕەواکانی خۆتان و شۆڤێنیستە داگیرکەرەکانی نێو میللەتانی سەردەستە ؟ !!! .

— ئەی دیکتاتۆرە ملهوڕەکان ، هەتا کەی واز لە دژایەتیکردنی کوردی بەشەکانی دیکەی کوردستان ناهێنن و هەتا کەی سەرکردەکانیان ، شۆڕشگێڕەکانیان بەدەستی دوژمنانی کورد بەکوشت دەدەن ؟ !!! .

— ئەی جەماوەری کۆڵنەدەری کورد ، ئەی پێشمەرگە قارەمانەکانی کوردستان ، هەر ئێوەن کە دەتوانن بە دەستێکی پۆڵایینی بەزەبروزەنگ ئەو سیاسەتچییە نۆکەرانەی دوژمنانی کورد ، ئەو پاسەوانانەی سنووری دەستکردەکانی دەوڵەتە داگیرکەرەکانی کوردستان ، بەسزای ڕەوای خۆیانیان بگەیەنن ، تۆڵەی کوردستانی وێرانکراو و کوردی دەربەدەرکراو و خوێنی شەهیدان بکەنەوە .

کۆمەڵێ ئاوارەی کورد لە هەندەران — جۆزەردانی ١٩٩١

کوردستانێکی ئازاد — گەلێکی یەکسان

نامە بۆ هاوبیران

٦ / ١ / ١٩٨٤

سەرنج

تکایە جارێ ئەم نامەیە لە ریزەکانی هاوبیران نەچێتە دەرێ ·
زۆر سوپاس

(جرتوفرتی ئەم دواییەی جەلال تاڵەبانی بۆ ڕێککەوتن لەگەڵ بەعسییەکانی بەغدادا)

مەسەلەی جرتوفرتی ئەم دواییەی جەلال تاڵەبانی و داردەستەکەی و هەوڵدانیان بۆ ((ڕێککەوتن)) لەگەڵ حکوومەتی بەعسییەکانی بەغدادا ؛ شتێکی هەروا سادە و سووک نییە و ئێمەش نابێ ـ وەك هێندێك دەستەوەرەی سیاسیی دی کە لە شیکردنەوە و لێکدانەوەی ئەم رووداوە گرنگەدا لە ((جاشێتیی شەستوشەشی)) ی جەلالەوە دەڕواننە مەسەلەکە ـ ئێمەش، هەروەك ئەوان، لەوێوە دەست پێ بکەین ·

راستییەکەی مەسەلەی ئەمجارە وەك بەزمی ساڵی (٦٦) نییە و مەسەلەکەش هەر پێوەندیی بە ((جەلال)) ەوە نییە و ئێمەش خۆمان بە هەڵە دەبەین ؛ ئەگەر بێتو هەروا رووگرانە (سطحی) تەماشای بکەین · مەسەلەی ساڵی (٦٦) کە سەرەتاکەی لە ئاژاوەی (٦٤) ەوە دەستی پێ کرد و گەراکەی لە (٥٩) وە خرابوو ؛ هەڵگەرانەوەیەکی چین یا دەستەی هوردە بۆرژوای کورد بوو لەڕووی سەرکردەیەتیی کلاسیکیی بزووتنەوەی کوردایەتیدا ؛ بەنیازی پێکهێنانی سەرکردەیەتییەکی سەربەخۆ بۆ هوردە بۆرژوای کورد و بەتەمای دەستگرتن بەسەر سەرجەمی بزووتنەوەی کوردایەتیدا · جا لەبەرئەوەی دەستەی هوردە بۆرژوای کورد ـ بەپێچەوانەی سەرکردەیەتیی کلاسیکییەوە ـ لە کوردستاندا بنکەیەکی جەماوەری نەبوو، ئیدیۆلۆژییەکەشی ـ بەپێچەوانەی ئیدیۆلۆژیی سەرکردەیەتیی کلاسیکییەوە ـ ناچینانە و نیشتمانییانە نەبوو ؛ بەڵکوو ئیدیۆلۆژییەکی مارکسییانەی ریفۆرمیستانەی کلکوگوێ کراوی لەدەرەوە هێنراو بوو ؛ ئەوەبوو پاش ئەوەی هوردە بۆرژوای کورد لە مەیدانی خەباتی سیاسی و چەکدارانەدا بەزی، لەبەر بێدەسەڵاتی خۆی ؛ چوو پاڵی دا بە پاڵ هوردە بۆرژوای دەست رۆیشتوو و دەسەڵاتداری عەرەبەوە و هەر ئەوە بوو لە (١٩٦٦) بەولاوە چارەنووسی خۆی بەست بە چارەنووسی داگیرکەرانی عەرەبەوە ؛ تا رێککەوتنەکەی مارتی ١٩٧٠ ·

بەڵام مەسەلەی ئەمڕۆی هوردە بۆرژوای کورد، بەتایبەتی جەلال، جیایە · ئەمڕۆ هوردە بۆرژوای کورد لە دوو بەشی کوردستاندا (لە رۆژهەڵات و خواروودا) هێزێکی چەکداری هەیە و لە بەشەکانی دیی کوردستان و وڵاتەکانی ئەورووپادا رێکخراوی جۆرجۆری تایبەتیی خۆی هەیە · هەروەها لەگەڵ سۆسیال دیمۆکراتەکانی ئەورووپادا کە هێندێکیان لەسەر حوکمن یا لەسەر حوکم بوون، وەك میتەرانی فەرەنسا و پالمەی سوێد و کرایسکی نەمسا، هاتوچۆ و دانوستاندنی هەیە · بێجگە لەوەش پێوەندیی نهێنیی بە گەلێك دامودەزگای بەرەی رۆژاواوە هەیە و لە کوردستانیشدا لە ململانێیەکی چەکدارانەدایە لەگەڵ سەرکردەیەتیی کلاسیکیی هەڵگری بیری ناچینایەتی و سەرکردەیەتیی نەتەوەییی هەڵگری بیری سۆسیالیزمی کوردی و سەرکردەیەتیی ئایینیی هەڵگری بیری ئیسلامەتی · ئەم ململانێیەشی بۆ ئەوە نییە کە خۆی سەربەخۆ بکات ؛ چونکە دەمێکە وەك رێکخراو سەربەخۆیە،

بەڵکوو بۆ ئەوەیە کە گورەپانی سیاسەت لە کوردستاندا بۆ خۆی داگیر بکات • جا لەبەرئەوەی سەرکردەیەتیی هوردە بۆرژوای کورد ، بەتایبەتی دەستەی جەلال ، لەلایەکەوە گوایە ((بیری پێشرەوانە)) ، بەڵام لە بنەڕەتدا ((تۆتالیتارانە)) کەوتووەتە سەری و لەلایەکی دی یەوە کەم تەجرەبە و زرك و کورت بینە ؛ دیارە شتێکی ئەوەندە زەحمەت نی یە کە بە فرتوفێڵی داگیرکەرانی کوردستان و بەرەی ئیمپریالیستەکانی جیهانیی قاڵبووی کەینوبەینی شەیتانانە بخڵەتێ و بکەوێتە مەکۆ و داویانەوە • جا بۆ تێگەیشتن لەم هەوڵوتەقەلایەی دوایی ی جەلال و بەعسی یەکان ؛ دەبێ مەسەلەی هێزە لەیەك ئالاوەکانی رۆژهەڵاتی نێوەراست و پێوەندی یان بە هەردوو لەشکرگە مەزنەکەی رۆژهەڵات و رۆژاوا وە بخەینە بەرچاو :

یەکێك لەو هەلومەرجە گرنگانەی کە ئەمرۆ نەتەوەی کورد تێیدا دەژی ئەوەیە ئەو دەوڵەتانەی کوردستانیان لە خۆیان دابەشکردووە ناتوانن وەك جاران ، هەرکاتێك ویستیان ، دەستی یارمەتی بدەنە دەست یەك و بۆ پێکەوە لێدانی کورد ، بە فیکەیەك بکەونە رێ • بەڵکوو بەپێچەوانەی جارانەوە ، ئەمرۆ هەر دەوڵەتێك لەو دەوڵەتە داگیرکەرانە هەوڵ دەدا کوردی ژێردەستی دەوڵەتەکەی دی بۆ خۆی راپکێشێ و بیکا بەگژ فەرمانرەوایانی ئەو دەوڵەتە دراوسی یەدا کە کوردەکە لەژێر سایەیدا دەژی •

ئەم پێوەندی یە تازەیەی نێوان داگیرکەرانی کوردستان لەودەمەوە دەست پێ دەکات کە ناسیۆنالیزمی عەرەب بە سەرۆکایەتیی ناسر لە پەنجاکاندا ، وەك ئیدیۆلۆژی یەکی سیاسی هاتە کایەوە و بە رووی رژێمەکانی ، سەر بە پەیمانی بەغدای ، تورکیا و ئێران و عێراق و بەرەی رۆژاوای پاریزەریاندا هەڵ پڕایەوە • ناسیۆنالیزمی عەرەب بە سوود وەرگرتن لە ناکۆکیی بەژێرەوەکراوی نێو ریزەکانی جیهانی سەرمایەداری ، بەتایبەتی ئەمەریکا و ئینگلستان و فەرەنسا ، توانی بۆ یەکەمجار لە مێژوودا ، هێندێك لە داخوازییەکانی خۆی وەك ((تەئمیم)) ی کەناڵی سوێس و پێوەندی کردن لەگەڵ سۆڤیێت بۆ کڕینی چەك ، بەجێبگەیەنێ و لەگەڵ ئەم هەنگاوە تازەیەشدا ناچار بوو دەسەڵاتی سۆڤیێت بکێشێتە ناوچەکەوە و ئەمەش لەسەر حسێبی بەرژەوەندیی بەرەی رۆژاوا ، بەتایبەتی ئینگلستان تەواو بوو • پاش ئەوەی ناسر کەوتە سواندنی ئەڵقەکانی زنجیرەی ئەو هاوکاری یە کۆنەی لەنێوان داگیرکەرانی کوردستاندا هەبوو ؛ بەتایبەتی پاش یەکێتیی میسر و سووریا ، ئەمجا قاسمیش دوای کودەتاکەی ١٤ ی تەمووزی ١٩٥٨ هات بەکردەوە و بە یەکجاری زنجیرەکەی پساند وشان بەشانی ئەوەش دەسەڵاتی یەکێتیی سۆڤیێتی بەتەواوی لە ناوچەکەدا چەسپاند • بەم جۆرە لە کۆتاییی پەنجاکانەوە ناوچەکەمان بوو بە مەیدانی بۆربۆڕێن و پێشبڕکە لەنێوان هەردوو زلهێزەکەدا ، هەر لەوکاتەشەوە و ئێستەش تەمەنی هیچ جۆرە یەکگرتن یا لەیەکدانێکی ئەو هێزانەی لە ناوچەکەدا هەن ، بەبێ رازی بوونی دوو زلهێزە جیهانی یە گەورەکە ((سۆڤیێت)) و ((ئەمریکا)) زۆر درێژ نەبووە ، چونکە دەوڵەتەکانی ناوچەکە ، بەتایبەتی ئەو دەوڵەتانەی کوردستانیان دابەشکردووە ؛ یا پێبەندی ئەمریکا و بەرەی رۆژاوا بوون ، یا پێبەندی سۆڤیێت و بەرەی رۆژهەڵات بوون ، واتە هیچ کامێکیان لە بڕیارداندا سەربەخۆ نەبوون •

شایانی باسە کە سەرکەوتنی شۆڕشی ئیسلامی لە ئێراندا رووداوێکی بێهاوتا یا کەم هاوتایە لە مێژوودا • خۆ ئەگەر بێژیت سەرکردەی موسوڵمانەکانی بزووتنەوەی ١٩٧٨ / ١٩٧٩ ی ئێران ، یا بزووتنەوەکە خۆی ، لە بنەڕەتدا ، بوزاڵ بوونی لە مەیدانی شۆڕش و رووخاندنی رژێمی شایەتیدا ؛ سودی لە هەڵوێستی شلوشێواو یا فرتوفێڵی دۆست و هاوپەیمانە رۆژاوایی یەکانی شا وەرگرتبێ ، بێگومان ئەم ((سوود وەرگرتن)) ە دەورێکی وای نەبووە لە هەڵتەکاندنی داودەزگای شادا ، خۆ ئەگەر بوویێتیش ؛ ئەوا ئەو دەورە دەورێکی لاتەنیشت و لاوەکی بووە • ئیدیۆلۆژیی ئیسلامیی شیعەیەتی رەگوریشەی بەقووڵداچووی دێریکی (عریق) خۆی هەیە لە ئێراندا و بزووتنەوەی شیعەیەتی دەستکردی بێگانە نی یە ؛ وەك ئەوەی ئەمرۆ هێندێك لە شاپەرستەکان و لایەنگرانی بەرەی رۆژاوا و هێندێك ساویلکە و نەزان و تەنگەتیکلە دەیانەوێ بیسوون بەسەریدا • ئەز کە دان بەم راستی یەدا دەنێم بۆ بەرگریکردن لە شیعەیەتی و لەسەرکردنەوەی رژێمی ئیسلامی نی یە ؛ بەڵکوو تەنێ لەبەر ئەوەیە کە پێم وایە ئێمە وەك کورد ، پتر لە هەموو گەلێکی دی و ئێمە وەك هەڵگرانی بیری سۆسیالیزمی کوردی پتر لە هەموو لایەکی دی پێویستمان

بەشی‌کردنەوە و توێژینەوەی بابەتانە و ڕەسەنانەی ڕووداوەکانە و دەبێ لەگەڵ خۆماندا ڕاست‌بین ، ئەگینا ناگەینە ڕاستی • جا لەبەرئەوە دەبێ بەر لە هەموو شتێك بزانین کە ئیدیۆلۆژی‌ی ئیسلامی‌ی شیعەیەتی ؛ ئیدیۆلۆژی‌یەکی ئینتەرناسیۆنالیزمە ؛ زۆر بەتایبەتی ؛ ئەمجارە ، چونکە بەڕێوەبەرانی دامەزگا ئیسلامی‌یەکەش عەرەبە کە خۆی نی‌یە کە داهێنەری ئیسلامە ، بەڵکوو گەلێکی ناعەرەبە و فارسە ، دیارە ئەم شۆڕشە ئیسلامی‌یەی ئێران دەورێکی مەزنی هەیە و دەبێ لە بێ‌هێزکردن و بگرە ژێرخستن و ڕەنگە تەفروتوونا کردنی شۆڤێنیزمی عەرەب و تورك و فارسدا ، کە ئەمانە هەرسێکیان سێ مەترسی گەورەن بۆسەر نەتەوەی کورد •

ئیدیۆلۆژی‌ی ئیسلامی‌ی شیعەیەتی ؛ هەر پاش سەرکەوتنی لە ئێراندا ، نەك هەر دەسەڵاتی بەرەی ڕۆژاوای بە سەرۆکایەتی‌ی ئەمریکای هاوپەیمانی داگیرکەرە هەرە گەورەکەی کوردستان (واتە تورکیا) ی لە ئێراندا بەجاری نەهێشت و کارێکی وای‌کرد کە ـ بەپێی هەواڵێك کە گۆڤاری (دێر شپیگل)ی ئەڵمانی لە ڕۆژی ٢ / ١ / ١٩٨٤ دا (ل ١٠٠) بڵاوی کردبووەوە ـ ئەمریکا ناچاربوو وێسگەی گوێ‌ڕاگرتن و چاوەچاوکردن و جاسووسێتی‌ی دژ بە سۆڤیت لە ئێرانەوە بگوێزێتەوە بۆ سنووری چین و سۆڤیت ؛ بەڵکوو بە پێچەوانەی شۆڕشی پان عەرەبیزمی عەفلەقی‌یەوە ؛ نەیهێشت و ناهێڵی ئەو بۆشایی‌یەی کە لە ئەنجامی دەرکردنی دەسەڵاتی ئیمپریالیستی ئەمریکا لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستدا پەیدا بووە ؛ بە دەسەڵاتی سۆڤیت پڕبێتەوە (بۆ ئەمەش سەرنجی هاوبیران بۆ چارەنووسی جاسووسە تودەیی‌کانی سۆڤیت لە ئێراندا ڕادەکێشم) • ئێرانی ئیسلامی‌ی شیعەیەتی بەم هەنگاوەی کە نای ؛ ئەو پێودانگە کۆنەی هەڵوەشاندەوە کە بڕانەوەی هەموو مەسەلە و کێشەیەکی لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستدا بەستبوو بە ڕێککەوتنی سۆڤیت و ئەمریکاوە • جا ئەگەر ئەوەش بهێنینە بەرچاوی خۆمان کە ئیدیۆلۆژی‌ی ئیسلامی لەسەرێکەوە نە چاولێکەری بیری سەرمایەدارانەی ڕۆژاوایی‌یە و نە قوتابی‌ی بیری سۆسیال تۆتالیتێری بەرەی ڕۆژهەڵاتە و لەسەرێکی دی‌یەوە و بەپێچەوانەی ناسیۆنالیزمی عەرەبی عەفلەقی‌یەوە ـ کە لە هێندێك ڕووەوە و بەتایبەتی لە مەیدانی مۆدێرن کردنی دەزگای دەوڵەتدا ـ لاسایی‌ی بیرۆکراتی‌ی ڕۆژاوا دەکاتەوە ، ئیدیۆلۆژی‌ی ئیسلامی دژی هەموو جۆرە پرنسیپێکی کولتووری ڕۆژاوایە • کە ئەمشمان زانی دەتوانین لەوەش بگەین کە ((مساوەمەکردن)) لە فەرهەنگی ئیدیۆلۆژی‌ی ئیسلامی‌ی بنچینەگر (السلفیه) دا نی‌یە و بەپێچەوانەی ناسیۆنالیزمی شۆڤێنیانەی هوردە بۆرژوای عەرەبەوە ، ئەم هەڵوێستەی ئیدیۆلۆژی‌ی ئیسلامی ؛ هەلومەرجێکی لەباری وای دروست‌کردووە کە بزووتنەوەی‌کوردایەتی ـ تا ئەو ئەندازەیەی کە کوردایەتی سەربەخۆیە و پێبەندی هیچ هێزێکی دەرەوە نی‌یە ـ بەتایبەتی بزووتنەوەیی‌ی نەتەوەیی‌ی هەڵگری بیری سۆسیالیزمی کوردی ـ بتوانێ تروسکەیەکی ڕزگاری بەدی بکات •

ڕەنگە ئێستە هاوبیری وا هەبن کە لەم قسەیە دابچڵەکێن و ئەوە بدەنەوە بە چاومدا و بێژن کە پاسدارانی شۆڕشی ئیسلامی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا کورد دەکوژن ، لێرەدا بەوانە دەڵێم کە من نەمگوتووە ((شۆڕشی ئیسلامی شۆڕشێکی کوردایەتی‌یە)) ، بەڵام ئایە ئەو عەبدولکەریم قاسمەی کە لە ئەیلوولی ساڵی (١٩٦١) ەوە تا شوباتی ساڵی (١٩٦٣) ـ واتە لە هەڵگیرسانی شۆڕشی کوردەوە تا ئەو ڕۆژەی بەدەستی بەعسی‌یەکان کوژرا ـ بە تۆپ و فڕۆکە کوردستانی کاول نەکرد ، ئەی ئەو قاسمە هەر ئەو قاسمەش نەبوو کە بە ڕووخاندنی ڕژێمی شا فەیسەڵ و ڕماندنی پەیمانی سەنتۆ و تێکدانی یەکێتی‌ی داگیرکەرانی کوردستان خزمەتێکی یەکجار گەورەی کوردی کرد ؟ بەڵی قاسم دۆستی کورد نەبوو ـ وەك نووسەری ئەم ووتارە لە یەکەمین ڕۆژی کودەتاکەیەوە ناسیبووی ، بەپێچەوانەی ئەوانەوە کە هەر لە یەکەمین ڕۆژەوە پێیان دەگوت ((کاکە کەریم)) ـ بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا کردەوەکانی قاسم خزمەتێکی زۆر گەورە بوون بۆکوردایەتی • ئێمە وەك لەمەوبەر گوتم نابێ ساکارانە بڕوانینە هیچ شتێك • هەر بەو جۆرەش دەبێ بزانین کە شۆڕشی ئیسلامی‌ی ئێران خزمەتێکی یەکجار مەزنی پێشکەش بە مەسەلەی کوردایەتی کردووە کە دیارە ئەنجامەکەی هەروا زوو دەرناکەوێ و تا ئێستەش لەبەر پچڕپچڕی و لاوازی‌ی بزووتنەوەی کوردایەتی سوودێکی ئەوتو وەرنەگیراوە لێی • مەرج نی‌یە خزمەت گەیاندن هەر ڕاستەوخۆ و دەست بەدەست بێ •

با بێینە سەر کرۆکی (مرکز) ی باسەکەی خۆمان . لەسەرەتای جەنگی ئێران و عێراقدا و تا ماوەیەکی زۆریش ئەم شەڕە لە بەرژەوەندیی ئەمریکا و سۆڤیێت بوو . جەنگەکە خۆی مانای فرۆشتنی کالاّ وتفاقی شەڕ و خواردەمەنی و کەلوپەل بوو بە هەردوو ولا ؛ کە لە بازارەکانی ئێراق و ئێراندا دەفرۆشران . جەنگ مانای هێنانە خوارەوەی نرخی نەوتی عێراق و ئێران بوو ؛ لەبەر پێویستیی زیادیی عێراق و ئێران بە پارە . ئەمریکا و سۆڤیێت لەسەرەتاوە لایان وابوو کە عێراق و ئێران پاش ئەوەی ماوەیەک شەڕیان کرد و هێز بڕا لەبەریان ، ئەوجا ئەمان ــ وەک دوو ئاغای زلی بەدەسەلاّت ــ دەکەونە نێوانیان ، ئەوانیش هەردوو ولایان گوێڕایەڵ دەکەن بۆ ئەمان و شەڕ دەوەستێنن بەنیازی دەست پێکردنەوەی و لەم ماوەیەدا دۆخێک (حالة) دروست دەبێ وەک دۆخی ئیسرائیل و وولاتە عەرەبەکانی دەوروبەری ، واتە نە شەڕ نە ئاشتی . لەئەنجامی ئەوەشدا ئێراقیش و ئێرانیش هەردووکیان لەترساندا ناچار دەبن کە هەر یەکەیان بەسەروبەرەوە پاڵ بدات بەپاڵ یەکێک لەم دوو زلهێزە گەورەیەوە . ئەمریکا مرخی لە عێراق و سۆڤیێتیش مرخی لە ئێران خۆش کرد بوو . بەلاّم پاش ئەوەی دوو ساڵێک بەسەر جەنگدا تێپەڕی و لەئەنجامدا دەرکەوت کە هوردە حسێبی ئەمریکا و سۆڤیێت راست نەبووە و ئێران بە نێوبژیی سۆڤیێت و ئەمریکا و هیچ لایەکی دی رازی نابێ و شەڕیش نەوەستا ؛ ئەمجا هەردوو ولا زانیان کە جەنگ لەدژی دەستکەوتی دوورکاتی هەردوولایانە . پاش ئەوە ، رۆژ لە دوای رۆژ زێتر هەستیان بەوە کرد کە هیچ کامێکیان ، نە سۆڤیێت و نە ئەمریکا ، لە وزەیاندا نییە شەڕەکە رابگرن . چونکە سەرکردە موسوڵمانەکانی ئێران بڕیاری خۆیان بەدەست خۆیانەوەیە ، لە بڕیاردانیشدا تەنی حسێب بۆ رازی بوونی دڵی خوا دەکەن و هەر بە خواش پشت دەبەستن . بەلاّم سەددام کە هەڵگری ئیدیۆلۆژیی پانعەرەبیزمی عەفلەقییە ؛ بڕیاری خۆی بەدەست خۆی نییە و لە بڕیاردانیشدا حسێب بۆ رای دەوڵەتە گەورەکان و زلهێزەکان دەکات . جا لەبەرئەوەی جەنگ بە تاکە لایەک هەڵدەگیرسێ ؛ بەلاّم بە تاکە لایەک ناوەستێ وکە شەڕیش نەوەستی دەبێ هەر بە لەنێوچوونی لایەک ببڕێتەوە ، کە زۆر رێی تێدەچێ ئەو لایەی دەیدوڕێنی سەددام بێ ؛ ئەمجا ئەمریکا و سۆڤیێت کەوتنە خۆیان . هەرچی بەرەی رۆژاوا (بەتایبەتی ئەمریکا) یە نایەوێ سەددام بڕوا و دەیەوێ سەددام بمێنێ ، چونکە مانی سەددام ــ ئەگەر سوودیش نەگەیەنێ ــ کە دەیگەیەنێ ــ ئەوا هیچ زیانێک بە بەرەی رۆژاوا ناگەیەنێ و سەددامیش ئەو پیاوە نییە کە مەترسیی بۆ بەرەی رۆژاوا پەیدا بکات . هەرچی بەرەی رۆژهەلاّتیشە ؛ ئەوا ، وەک بەرەی رۆژاوا ، هەردەیەوێ سەددام بمێنێ ، چونکە سەددام هیچ نەبێ موسوڵمانەکانی سۆڤیێت لە کاربەدەستانی سۆڤیێت تیژ ناکات وەک فەرمانڕەوایانی ئێرانی ئیسلام دەیکەن . هەروەها سەددام یارمەتیی ئەفغانییەکان نادات وەک خومەینی . بەلاّم لەگەڵ ئەمەشدا سۆڤیێت نایەوێ مانەکەی سەددام لەرێی بەرەی رۆژاواوە پێک بێ ؛ بەڵکوو دەیەوێ لەرێی خۆیەوە بێ . چونکە سەرکەوتنی سەددام بەیارمەتیی و پشتگیریی بەرەی رۆژاوا ؛ مانای وایە کە ئێران و عێراق پێکەوە دەکەونە ژێر دەسەلاّتی ئەمریکاوە و ئەمەش سوودی سۆڤیێتی تێدا نییە . لەبەرئەوە سۆڤیێت حەز دەکات خۆی یارمەتیی سەددام بدات تا بتوانێ ((جەنگ)) ەکە بباتەوە ، یا هیچ نەبێ خۆی رابگرێ . بەلاّم دەست پێشکەریی ئاشکرای سۆڤیێت بۆ یارمەتیی سەددام ؛ لەوانەیە زۆر بکەوێ لەسەر سۆڤیێت . چونکە ئەوحەلە سۆڤیێت نەک هەر ئێران ؛ بەڵکوو دوور نییە هەردوو دۆستەکەی ئێران ؛ سووریا و لیبیاش بکات بە دوژمنی خۆی و هەموو موسوڵمانە بنچینەگرەکانی جیهان بەربدا لە خۆی . لەبەرئەوە سۆڤیێت ئەمەی ناوێ ، بەتایبەتی لە کاتێکدا کە لە ئەفغانستاندا بە کۆستی خۆیدا کەوتووە . بێجگە لەمەش سەرکردەکانی کریمل (سوپاییەکان و سویلەکان) لەم دواییەدا لەنێو خۆیاندا لەسەر زۆر شت یەک نین . بۆیە هەڵوێستی سۆڤیێت لەبارەی جەنگی عێراق و ئێرانەوە تا ئێستە هەڵوێستێکی کۆنکرێتانە نییە ؛ بەڵکوو هەلپەرستانە و لێڵە . ئەمەش (تفسیر) ێکە بۆ ئەوەی کە هێشتا کۆمۆنیستەکانی عێراق لەلایەن سۆڤیێتەوە رانەسپێرراون کە بچن وەک جەلالییەکان لەگەڵ بەعسییەکاندا بکەونە وتووێژی ئاشت بوونەوە و هاوکاریکردن ، ئەگەرچی کەوتوونەتە مقۆمقۆ و دووریش نییە لە ئێستەشەوە خۆیان بۆ بۆنە (مناسبت) یەکی وا ئامادە بکەن .

هەوڵدانی ئەم دوایی‌یەی جەلال بۆ ڕێککەوتن لەگەڵ بەعسی‌یەکاندا ، ئەوەش پاش هەڵگرتنی دروشمی ((ڕووخاندنی فەرمانڕەوایی)) (اسقاط الحکم) و دانیشتن لەگەڵ سەددام و دەستکردنە ملی سەددام ، ئەوەش پاش کردنی سەددام بە ((خوێنڕێژ)) و ((پیاوخۆر)) و ((تیرۆریست)) و ڕازی بوونەوە بە ((ئۆتۆنۆمی)) سەددامانە ، ئەوەش پاش هەڵگرتنی دروشمی ((بڕیاری چارەنووسی کورد)) ، ئەم هەموو تەڵەکەبازی و درۆ لەگەڵ خۆ و خەڵک کردنە هێندێك هۆکار (عامل) ی خۆیی (ذاتی) هەیە ، وەك تەنیایی‌ی جەلالی‌یەکان لە گۆڕەپانی خوارووی کوردستاندا ، هەروەها ڕازی نەبوونی خومەینی و ڕژێمی ئیسلامی‌ی ئێران بە هاوکاری کردن لەگەڵ جەلالی‌یەکان ، تەنانەت پاش ئەوەی جەلال بە نامەیەکی پڕ لە بردنە ئاسمانی ڕژێمی ئیسلامی ؛ خزمەتکاری‌ی خۆی پێشکەش بە خومەینی کرد و بەکراسی بەری خۆیەوە بە هەموو جۆرە هاوکاری‌یەك ڕازی بوو لەگەڵی دژی سەددام ، تەنانەت بە دژایەتی کردنی هێندێك لەو کوردانەی ئێرانیش کە ئێستە گوایە جەلال دۆستیانە . بێجگە لەوەش زیزبوونی سەرکردەکانی سووریا و لیبیا لە جەلال و هەڕەشە کردنیان بە بڕینی یارمەتی لێی . بەڵێ ... ئەمانە هەموو هەن ؛ بەڵام هیچیان هۆکاری بنەڕەتی نین . هۆکاری بنەڕەتی ئەم هەنگاوە ترسناکەی جەلال کە تەنانەت زۆر لە هەڤاڵەکانی خۆشی بەتایبەتی هەڤاڵەکانی ئەورووپای ڕازی نین پێی و تێی ناگەن ، دەگەڕێتەوە بۆ لەخشتەبردن و کەرکردنی یەکجارەکی جەلال و تاقمەکەی تا ئەمانی بە هێندێك بەڵێن و گفتی سەرزاری لەلایەن ئەوانەوە کە ڕاستەوخۆ یا ناڕاستەوخۆ بوونەتە هاوپەیمانی جەلال و لەژێرەوە پێوەندی‌یان بە داوودەزگای سەرمایەداران و ئیمپریالیستەکانی جیهانی‌یەوە ، بەتایبەتی بە ئەمریکا و فەڕەنساوە . هەرچی فەڕەنسایە ؛ ئەوا ئێران بووەتە دوژمنی باوکوشتەی و عێراقیش بووەتە دۆستی و بازاڕێکی کراوە بۆ سەرفکردنی کالای بازرگانی و تفاقی جەنگی فەڕەنسا ، لەبەرئەوە فەڕەنسا کە تووشی تەنگوچەڵەمەی ئابووری و دەردی بێکاری بووە ؛ نایەوێ و لەبەرژەوەندیشی نی‌یە سەددام لەنێو بچێ و ئەوەتا تەنانەت فڕۆکەی هەتانداریشی دەداتێ و لە مەسەلەی ئەتۆمیشدا یارمەتی دەدا . جا لەبەرئەوەی فەڕەنسا دالدەیەکە بۆ لایەنگرانی ((شورای ملی مقاومت)) کە لە ((مجاهدین خلق)) و ((حیزبی دیمۆکراتی کوردستانی ئێران)) و ((بنی صدر)) پێك هاتووە ، دیارە سۆسیال دیمۆکراتی فەڕەنسا بەسەرۆکایەتی‌ی میتەڕان کە پێوەندی‌یان بە ((حیزبی دیمۆکرات)) و ((مجاهدین)) ەوە باشە ، دەیانەوێ ئەمانە لەگەڵ عێراقی دۆستیاندا ڕێك بن و لەڕاستی‌دا ڕێکیشن . ((دیمۆکرات)) و ((مجاهدین)) لەگەڵ جەلالیشدا هەردۆستن و دەتوانن کاری تێبکەن و لەم مەسەلەیەشدا دەوری نێوبژی‌کەر و مامانی لە دایك‌بوونی ئەم کەینوبەینە دەنوێنن . هەرچی ئەمریکایشە ئەوا ئەویش نەخشەیەکی خۆی هەیە بەرامبەر جەنگی عێراق و ئێران و ڕژێمی ئیسلامی کە لەگەڵ نەخشەکەی فەڕەنسادا کۆکە . ئەمریکا پاش ئەوەی بەهۆی شۆڕشی ئیسلامی‌یەوە ناچار بوو لە ئێران کۆچ و باربکات ، وەك لەمەوبەر گوتمان ؛ ئێستە دەیەوێ بە هەموو جۆرێ ڕژێمی خومەینی بخات و یەکێك لەو هەنگاوانەی لەکۆنەوە خۆی بۆ هەڵنانی ئامادە کردووە ؛ ئەوەیە سیا (سی . ئای . ئەی) ـ هەر بەقسەی گۆڤاری ئەڵمانی دێر شپیگل لە ٢/١/١٩٨٤دا ـ دەمێکە کۆمەڵێك ئێرانی هەڵاتووی دژبە خومەینی کە لە تورکیا نیشتەجێ بوون بەخێو دەکات و پارە و مەسرەفی وێستگەیەکی ڕادیۆی دژبە خومەینیش دەدات بە هیوای ڕۆژی خۆی . پاش ئەوەی هیچ هەوڵوتەقەلایەکی ڕاستەوخۆی ئەمریکا بۆ خستنی ڕژێمی خومەینی سەری نەگرت و تەنانەت ئەو تیپە سەربازەی کە کارتەر لەکاتی خۆیدا ناردی‌بۆ ((ڕزگار کردنی)) بەبارمتەگیراوەکانی لە تاران ، سەرنەکەوت و ئەوە بوو فڕۆکەکەیان لە (طمیس) کەوتە خوارێ و ئەمریکا بەد نێوتریش بوو ، ئەمجا دەیەوێ ئەم کارە لەڕێی ئەو ئێرانی‌یە هەڵاتووانەوە بکات کە دژبە خومەینین . بەکورتی ئەمریکا دەیەوێ ئەو ئێرانیانەی شاپەرست و ساڤاکی سەر بە بەختیار وعەلی ئەمینن و خۆیان لە تورکیا لەسەر سنووری ئێران مات‌داوە ، یا لە ئەورووپا و ئەمریکا گیرساونەتەوە ، بکاتەوە بە ئێراندا . ئەمەشی هیچ کاتێك پێ ناکرێ ئەگەر پێشمەرگەی کورد ڕێی

هاتنە نێو ئێران بگرێ لێیان یا بەرەرەکانێیان بکات یا هاوکاری لەگەڵیاندا نەکات • دەمێکە ئەرتەشبود ئاریانا هەوڵی گەڕانەوەدەدا بە خۆی و تاقمێك ئەفسەری شاهەنشاهی‌یەوە ؛ بەڵام نازانێ چۆن ! بێگومان پێشمەرگەکانی ((پارتی دیموکراتی کورد ستانی عێراق))کە لە رۆژهەلاتی کورد ستاندا زۆرن‌ولەناوچەیەکی گەورەدا هاتوچۆدەکەن ودەستیان دەڕوا ؛ بە هیچ جۆرێ رێ بە کۆنە دەستوپێوەندەکانی شا وچڵکاوخۆرەکانی ئەمریکا نادەن • چونکە لایەنگیران و سەرکردەکانی ((پارتی)) لەکاتی بەهەشتی بارزانی‌دا ئەمریکایان تاقی‌کردووەتەوە و نایانەوێ جارێکی دی دەستیان‌هەر بەو ئاگرەدا بچزێتەوە • لەبەرئەوە ئەمریکا ناچارە ؛ هەر وەك فەڕەنسا ؛ بیر لەدروست بوونی بەرەیەکی کوردیی دژ بە خومەینی وا بکاتەوە ؛ کە لە عێراقیش وئێرانیشدا دەستی بڕوا و ئامادەی هاوکاریش بێ • بۆ ئەمەش دەیەوێ بەرەیەك لە ((حیزبی دیموکراتی کورد ستانی‌ئێران)) و ((یەکێتی‌ی نیشتمانی کورد ستانی عێراق)) و ((حیزبی زەحمەتکێشانی کورد ستانی ئێران)) دروست ببێ ،کە ببێتە هاوپەیمانی سەددام • ئەمجا ئەم بەرە ((کوردی)) یە هەر پاش دروست بوونی و یەکگرتنی لەگەڵ سەددام ، ئەوا ، بیەوێ ونەیەوێ ؛دەبێ لەگەڵ ((نهضت مقاومت ملی ایران)) ی شاپووری بەختیار و ((جبهۀ نجات ایران)) ی علی امینی وتەواوی شاپەرستەکانی دی‌دا کاربکا • چونکە بەختیار وعەلی‌ئەمینی هاوپەیمانی سەددامن و ئەمەش مانای وایە کە شاپەرستەکان و هەموو ئەوانەی دەڵێن ((کورد هۆزێکی فارسە)) ؛ جێ پێ‌یان لە کورد ستاندا ببێتەوە وبتوانن هەر لەوێش بنکەیەك بۆخۆیان دابمەزرێنن و هەوڵی رووخاندنی خومەینی بدەن و دوورنی‌یە ((حکوومەتێکی سێبەر)) یش دابمەزرێنن کە شێوەی ((ئیتیلاف)) وەربگرێ و بۆیاخێکی دیموکراتی‌یانەشی پێوە بێ و ((حیزبی دیموکراتی کورد ستانی ئێران)) یش ببێتە ئەندامی و دەست بکرێ بە باسی ((بەرێوەبەریتی‌ی خۆیی)) بۆکورد ستانی ئێران • ئەوەتا شاپووری بەختیار بە ئاشکرا لە رۆژنامەکەی‌دا کە نێوی ((نهضت)) ە ((حیزبی دیموکرات)) بانگ دەکا بۆ هاوکاری ودەبێژێ ((ئێوە هەر مەبێژن کورد میللەتە ،چونکە ئێوە میللەت نین و ئەگەر دیوانی حافظ بسێننەوە لێتان هیچتان پێ نامێنێ ، بەلام قەی‌ناکا فەرموو چیتان دەوێ ، بێجگە لەوە ، وەرنە پێشەوە قسە بکەن با لە سنووری ئێرانی پاشەرۆژدا پێکەوە بیکەین)) • (تەماشای ((نهضت)) ، ژمارە (٥٠) ،١٩٨٣/١٠/٦، ل ١١ بکە) ،تەنانەت لەم دواییەدا رۆژنامەکەی عەلی ئەمینی کە نێوی (ایران وجهان) ە ولە پاریس دەردەچێ ؛ ووتاری وا بڵاو دەکاتەوە کە بە ئاشکرا داوا لە کوڕی شا دەکا کە بەزووترین کات بگەڕێتەوە بۆ ئێران و ((بانگی شۆڕش)) بدات لەدژی رژێمی ئیسلامی ، تا ((گەلی ئێران بەجارێك بکەوێتە دوای)) ! بەلام ئایە کوڕی شا لە کوێوە بچێتەوە ئێران ولەکوێی ئێراندا دابنیشێ وحکوومەت دروست بکات؟ ئایە بە فڕۆکە بچێتەوە بۆ فڕگەی (مهراباد) ـ وەك زەمانی باوکی ،یا دەبێ لەپێشدا بچێتە بەغدا بۆ لای سەددام ئەوجا لەرێی جەلال ودەستەکانی‌یەوە خۆی بکات بە ((کورد ستانی ئێران)) دا و لەسەر گوندێکی سەرسنوور لە نێزیك بارگەی ((حیزبی دیموکرات)) ەوە هەڵ بدات؟ کەواتە پێویستی بە سەددامیشە وجەلالیشە ودیموکراتیشە •

بەڵێ ••• مەسەلە زۆر روونە بەلای ئێمەوە و هەر بۆ ئەم شتەشە کە بەرەی ئیمپریالیستەکانی‌ئەمریکا وفەڕەنسا پێویستیان بە جەلال و هاوتاکانێتی لە کورد ستاندا،واتە وەك دەرگەیەك بۆ هاتنە نێو ئێران ،بەلام بەبێ بەکارهێنانی لەشکری خۆیان • بۆ ئەمەش دەبێ جەلال لەگەڵ سەددام رێك بکەوێ ، چونکە سەددام سەرچاوەی نان و رۆژی بەشێك لە دوژمنەکانی خومەینی‌یە ، ئەگینا ئەمریکاش وفەڕەنساش وسەددامیش زۆر چاك دەزانن کە بەری سوپای ئێران بە (جەلال) و (مەلال)ناگیرێ • بەلام جەلال و هاوپەیمانە کوردەکانی ئەوەیان لەدەست دێ رێی هێزێکی سەر بە ئەمریکا بدەن خۆی بخزێنێتە رۆژهەلاتی کورد ستانەوە • ئەوسا کە ئەوە پێك هات ، ئەوجا بەرەی ناتۆ پێی‌ی دەکرێ بەچەکی قورس و پارەی زۆر وسەربازی فرەوە یارمەتی ئەو هێزە بدات ولەوانەشە ئەو هێزە بتوانێ هەر لە کورد ستاندا ((حکوومەتێکی ئێرانی کاتی)) دروست بکات کە لە نوێنەرانی ((شورای‌ملی‌مقاومت)) و

((نهضت مقاومت ملی ایران)) و ((جبههٔ نجات ایران)) و گەلێك دەستەو بەرەی دی پێك هاتبێ و ڕۆژنامەكان و ڕادیۆكانی سەر بە بەرەی ئەمریكا بكەونە زورناژەنی بۆی و چاوەڕوان بكرێ ؛ ئەگەر هاتوو ئێران تەنگەی هورمزی بەست ، ئەوا لەشكری ئەمریكا و فەرەنسا بەیارمەتی عەرەبستانی سعودی و شێخ نشینەكانی خلیجی فارس پەلاماری ئێران بدەن و ڕژێمی خومەینی بخەن و ڕێ بۆ ئەم ((حكومەتە كاتی)) یە بكەنەوە تا بێتە سەركار • ئەوەتا لەم دوایی یەدا ئەمریكا بە ئاشكرا هەڕەشە لە ئێران دەكات و تەنانەت ڕۆژنامەی ((واشنتەن پۆست)) نووسیبووی (ژمارەی سەرەتای ئەمساڵ) كە ئەمریكا بە دەوڵەتە دۆستەكانی خۆی لە ناوچەی خەلیجدا ڕاگەیاندووە كە ((شەڕ دۆڕاندنی عێراق دژی بەرژەوەندیی ئەمریكایە و ئەمریكا دەیەوێ كارێك بكا كە عێراق نەیدۆڕێنێ و هەروەها ئەمریكا دەیەوێ پێوەندیی دیپلۆماسیی خۆی لەگەڵ عێراقدا تازە بكاتەوە)) •

ئەمجا كە ڕژێمی ئیسلامی بەو جۆرە ڕووخا ئەگەر ڕووخا ـ ئەوسا دوور نی یە لە سەرەتاوە لە ئێرانیشدا جۆرە بەڕێوەبەرێتی یەكی ناوچەیی بۆ كورد ، ئەویش لە هێندێك ناوچەی كوردستاندا ، نەك هەمووی ـ وەك ئەوەكەی عێراق ـ و بۆ ماوەیەك دروست ببێ و بەرەبەرە لە دەسەڵاتەكەی كەم بكرێتەوە هەتا بەجارێك لەنێودەچێ • هەر بە گەڕانەوەی دەسەڵاتی بەرەی ڕۆژاوا ، بەتایبەتی ئەمریكا ، بۆ ئێران ، عێراقیش ئەوحەلە بەتەواوی دەچێتە ژێردەستی بەرەی ڕۆژاواوە و ئەوجا ڕژێمە تۆتالیتێرە دابەشكەرەكانی كوردستان گەلێك لە ئێستە چەسپاوتردەبن و بەمەش گرتووخانەیەك بۆ نەتەوەی كورد و نەتەوەكانی دیی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست دروست دەبێ • كە ئەمەی ئەمڕۆ لەچاویدا بەهەشت بێ • جا ئەمەی ((جەلال)) ئەمڕۆ دەیكا ؛ تەنێ خشتێكە و دەخرێتە سەر بناخەی ئەو گرتووخانە سامناكە و پاش ئەوەش ((جەلال و مەلال)) وەك داشی دامە دەخرێنە ئەولاوە و تووڕ هەڵدەدرێن بۆ دوور ، چونكە ئەودەوری دانراوە بۆیان كۆتایی دێ •

مێژووی ژیانی سیاسیی جەلال تاڵەبانی تا ئێستە ئەوەی سەلماندووە كە ئەم پیاوە لە مامەڵەی سیاسیدا لەگەڵ هیچ تاقمێكدا ؛ چ كورد ؛ چ بێگانە تا سەر سەركەوتوو نەبووە و هەنگاوە سیاسیەكانی پاش لێكۆڵینەوەی هورد و گردانەی هێزی خۆی و هێزی بەرامبەرەكەی نەناوە ؛ بەڵكوو دوای هەوا و هەوەس و خەیاڵ پلاوی و جۆش سەندن و خۆ بە زل گرتن كەوتووە ؛ كە ئەمەی دواییان یەكێكە لە سروشتە بنەڕەتی یەكانی هوردە بۆرژوای كورد • جا دوور نی یە جەلال خۆشی لە هەموو لایەنێكی بنەمای ئەم كەینوبەینە ئاگادار نەكرابێ ، یا لەئەنجامی لەخۆبایی یەتی وە یا دڵی خۆی بەوە خۆش كرد بێ كە بێژێ : ((جارێ با بە سەركردەی كورد بناسرێم ؛ ئەوجا جێ پێی خۆم قایم دەكەم بۆ پاشەڕۆژ)) • بەڵام ئەو ڕاستی یەی كە دەبێ بیزانین ئەوەیە ؛ ئەگەر بێتو بەعسی یەكانیش ڕازی بن ـ كە ڕازی نابن ـ بەوەی جەلال لەشكرێكی سەد هەزار نەفەری (نەك چل هەزار نەفەری وەك دەڵێن) ، بە تازەترین چەكەوە دروست بكات ـ كە پێشی دروست ناكرێ ـ لەگەڵ ئەوەشدا هەر پاش برانەوەی شەڕ بەسەركەوتنی سەددام ، یا وەستاندنی شەڕ ـ كە بەلای ئێمەوە بەپێی ئەو بەڵگەو نیشانانەی تا ئێستە بەدەستەوەن ؛ سەركەوتنی سەددام زۆر دوور دێتە بەرچاو ـ سەددام هەر ڕێی پێشوو دەگرێتەوە بەر ، واتە ڕێی لەنێوبردنی كورد • خۆ ئەگەر خۆشی پێی نەكرا ، ئەوا ئەمجارە هەموو لەشكری ناتۆ بەتایبەتی توركیا بەردەداتە خوارووی كوردستان وەك چەند مانگێك لەمەوبەر كردی • بەڵام سەددام ـ وەك ئێمە بیناسین ـ كاتێك هەست بە مەترسی لە نەمانی خۆی بكات ؛ هەموو جۆرە ((تنازلات)) ێك دەكات ، بەمەرجێك بتوانێ دوایی وەری بگرێتەوە ، یا پێی وابێ كە دەتوانێ وەری بگرێتەوە • بەڵام دەبێ ئەوەش بزانین كە نەمانی كوتوپڕی سەددام دووری (ابعاد) یەكانی مەسەلەكە لەچاو كوردی عێراق و جەلالدا تا ئەندازەیەك دەگۆڕێ • بەڵام ئەم گۆڕانەش هەر لە سنووری عێراقدا دەبێ ، نەك لە بنچینەوە و لەئاستی مەسەلەی كورددا بەگشتی ، كە ناگۆڕێ و هەر وەك خۆی دەمێنێتەوە • چونكە توركیا و پەیمانی ناتۆ ڕێی هیچ جۆرە سەربەخۆیی یا نیوە سەربەخۆیی و تەنانەت ((ئۆتۆنۆمی ڕاستەقینە)) ش ، وەك جەلالی یەكان دەیانەوێ ؛ لە عێراقدا نادات •

هەروەها بە بوونی هێزێکی چەکداری کوردی بە هیچ جۆرێك رازی نابێ ؛ با ئەو هێزە جاشی سوپای عێراقیش بێ • ئەمە هەڵوێستی نەگۆڕی تورکیایە ، ئەوجا سەددام بمێنێ یا نەمێنێ ؛ ئەم هەڵوێستە هەر وەك خۆی دەمێنێتەوە • لەبەرئەوە لایەنگرتنی سەددام لەم بارەی ئێستادا ، تا تورکیا بەو جۆرە بمێنێ ؛ هەر بە زیانی کورد تەواو دەبێ ، ئەوجا سەددام شەر بدۆڕێنێ یا بیباتەوە هەر وەك یەکە • دوور نییە پشتگیریی سەددام بشبێتە هۆی لەنێوچوونی بەشێکی گەورەی کورد • خۆ ئەگەر رژێمی بەعسی عێراق لەئەنجامی شەڕەوە رووخا و لە عێراقدا کۆمارێکی ئیسلامی دروست بوو ، ئەوا دیارە مەسەلەی نەتەوەیی کورد چارەسەر ناکرێ لەلایەن فەرمانڕەوایانی دەوڵەتی ئیسلامەوە ، بەتایبەتی بەوجۆرەی ئێمە دەمانەوێ ؛ چونکە فەرمانڕەوایانی ئیسلامی عێراق تا ئێستە هیچ جۆرە داوودەزمیرێکیان دانەناوە بۆ چارەسەرکردنی مەسەلەی کورد و گەلە جیاجیاکان ، بەڵام ئەوە هەیە کە کورد ئەو دەمە لە خەتەری ناسیۆنالیزمی بەعسی عەفلەقی و مەترسی تواندنەوە و لەدەستچوونی خاکەکەی رزگار دەبێ • ئەوجا دەستکەوتنی هێندێك بنکەی سیاسی و سوپایی و کولتووری بۆ پاشەڕۆژیش بەستراوە بە ووتوو وریایی بزووتنەوەی کوردایەتی خۆیەوە • کەمی وزۆری دەستکەوتیش بەپێی کەمی و زۆری تێکۆشان و بەردەوامی تێکۆشانە •

شایانی باسەوەیە کە ئامانجی ئیدیۆلۆژیی ئیسلامیی شیعەیەتی لەنێوبردنی هیچ گەلێك و هیچ زمانێك و هیچ وڵاتێك نییە • لەبەرئەوە و هەرچەندە ئیدیۆلۆژیی ئیسلامی بەربەرەکانێی بیری کوردایەتی و سەربەخۆبوونی کوردستان دەکات ، بەڵام کورد وەك گەلێك و بەپێی نەخشەیەکی کێشراو و لەوەپێش دانراو لەنێو نابات ، بەپێچەوانەی ئیدیۆلۆژیی فارسیزمی شاهەنشاهی و تورکیزم و تۆرانیزمی کەمالی و تورکەش و عەرەبیزمی عەفلەقییەوە ؛ کە ئامانجیان لەنێوبردنی کورد و کوردستانە ، چ بە زۆر و چ بە سیاسەت • ئەمە لەلایەکەوە ، لەلایەکی دیەوە بوونی دەوڵەتێکی ئیسلامی لە عێراق و لە ئێراندا ، جۆرە نێزیکی و هاودەنگی یەك لەنێوان کوردی رۆژهەلات و خوارووی و رۆژاوای کوردستانیشدا دروست دەکات و سنوورە دەستکردەکانی کوردستان تا ئەندازەیەك ناهێڵێ و تێکەڵی لە نێوان کوردی ئەو سێ بەشەدا پەیدا دەکات و ئەوحەلەش ئیدیۆلۆژیی ئیسلامی لەلایەك و نەتەوەی کورد لەلایەکی دیەوە ، هەلێکی باشتر و لەبارتر هەڵ دەکەوێ بۆیان کە یەخەگیری ئیدیۆلۆژیی تورکیزمی کەمالی ببن • بە نەمان یا بێهێز بوونی خەتەری تورکیزم و تۆرانیزم مۆڵگە هەرە گەورەکەی لەشکری دوژمنانی کورد و کوردایەتی لە رۆژهەلاتی نێوەراستدا دەشکێ و ئەوسا بزووتنەوەی کوردایەتی لەباتی ئەوەی بەرامبەر چەند ئیدیۆلۆژییەکی فەرمانڕەوای جۆرجۆری کورد لەنێوبەر ؛ بوەستێ ، بەرامبەر تاکە یەك ئیدیۆلۆژیی دژ بە کوردایەتی ، نەك دژ بە کورد دەوەستێ •

لێرەدا پێویستە دوژمنانی کورد لە دوژمنانی بیری کوردایەتی جیابکەینەوە • ئەمەش زۆر گرنگە • هەرچی دوژمنانی کوردن ئەوا دەیانەوێ کورد وەك گەلێك نەمێنێ و خاکەکەی لەدەست بچێ و لەنێو بێگانەی عەرەب و تورك و فارسدا بتوێتەوە • هەرچی دوژمنانی بیری کوردایەتیشە ، ئەوا تەنێ بەربەرەکانێی بیرێکی سیاسی دەکات ، نەك هەوڵدان بۆ لەنێوبردنی گەلێك و نەهێشتنی هەتەروپەتەری • بەربەرەکانی کردنی بیرێکی سیاسیش بەستراوە بە هەلومەرجی تایبەتیی خۆیەوە و کە ئەو هەلومەرجە نەما ؛ ئەوا ئەو بەربەرەکانێیەش نامێنێ • لەبەرئەوە کە گەلەکە خۆی ما ، ئەوا بێگومان دەتوانێ بیرەکەش زیندوو رابگرێ • بەڵام کە گەلەکە خۆی نەما ، ئەوسا بیرەکە ئەگەر لە هەموو کتێبخانەیەکیشدا بە ئاشکرا بخوێنرێتەوە ؛ سوودی هەر نابێ •

سەددام لەو ووتارەیدا کە بەنێوی ((خندق واحد أم خندقان)) ە ؛ دەبێژێ : دەبێ کارێکی وا بکەین کە کورد نە لەباری (مادی) یەوە و نە لەباری (معنوی) یەوە ، نە ئێستە و نە لە پاشەڕۆژدا ؛

دەسەڵاتی ئەوەی نەبێ لە عێراق جیاببێتەوە • دیارە ئەمە مانای وایە کە دەبێ کورد وا لێ بکرێ ئەرزەکەی نەمێنێ و لەنێو عەرەبدا ئاوەکی بکرێ بەجۆرێ کە بیر لەوە نەکاتەوە گەلێکی سەربەخۆیە • واتە نەخشەیەك دەبێ بخرێتە کار کە هەزاران ساڵی دیش کوردستانێك دروست نەبێ • بەڵام خومەینی دەڵێ : دەبێ هەوڵ بدەین لە کوردستاندا کافر نەمێنێ و کورد بەرەو ئیسلامەتی ببەین • جا ئەگەر بێتو ئەم دوو ئامانجە بە تەرازووی سیاسەت بپێوین ، یەکەمیان : دوژمنایەتی یە لەگەڵ کورد و دووەمیان : دوژمنایەتی یە لەگەڵ بیری کوردایەتی • جا لەبەر ئەوە و سەبارەت بەوەی مەسەلەی ئەمڕۆی کورد مەسەلەی مان و نەمانە ؛ دیارە ئێمە دەبێ مەترسیی دوژمنانی کوردایەتی و بیری سیاسیی کورد لە مەترسیی دوژمنانی کورد و کورد بوون بە کەمتر بزانین •

جا لەبەرئەوە ئێمە دەبێ ئەم کارەی جەلال بە کارێکی یەکجار خراپ و پڕ لە مەترسی بزانین و لەکۆتایی‌ی باسەکەدا دەبێ ئەوەش بخەینە بەرچاو کە دەرنەکردنی هیچ بەیانێك ئەمڕۆ (١٩٨٤/١/٦) لەلایەن سەددام و جەلالەوە بەپێچەوانەی ئەو هەواڵانەی کە دەیانگوت لەرۆژی شەشی مانگدا بەیانێك دەردەچێ ؛ ڕەنگە هۆی ئەوەبێ کە هەردوولا گەیشتبنە ئەوەی دەرکردنی بەیان مانای بەدڕۆزن دەرچوونی ئاشکرای هەردوولایە ، لەبەرئەوە دوور نی‌یە کە هەردوولا ڕازی بووبن بە ڕێککەوتنێکی نهێنی و بۆ هێندێك کاروباری تایبەتی وەك هاوکاری کردنی هەردوولا لەگەڵ یەك بۆ هێنانەدی ئەو نەخشەیەی لەسەرەوە باسکرا ؛ بێ ئەوەی دەهۆڵ و زوڕنا لێبدەن بۆی • چونکە دەهۆڵ و زوڕنای ئۆتۆنۆمی لە ١١ ی مارتی ١٩٧٠ دا لێدرا و بڕایەوە و ماڵیش هەر جارێ خەتەنە دەکرێ و جارێکیش دەهۆڵ و زوڕنا لێ دەدرێ بۆی • بەڵام نەتەوەی کورد نابێ ڕێی ئەوە بدات دیسانەوە جارێکی دی و بەڵام ئەمجارە بە دزی‌یەوە خەتەنەی بکەنەوە •

بە سڵاوی هاوبیرانەوە

هاوبیرتان

(ئیمزای نووسەر)

لە بڵاوکراوەکانی چاپخانەی شەهید (عومەرساڵح مەنسوور)